

**CZĘSTO** (4553) *av*

-ę- (1615), -e- (26), -a- (1), -ę- a. -e- (26); -ę- : -e- *FalZioł* (140 : 7), *BielŻyw* (5 : 3), *SeklKat* (1 : 2), *MurzNT* (3 : 2), *BibRadz* (17 : 1), *KwiatKsiąż* (1 : 5), *Mącz* (55 : 4), *SkarŻyw* (75 : 2); -ę- : -a- *LibLeg* (1 : 1).

o jasne.

*comp i sup* (75 + 22) -częścięj (96), części (1) *CzahTr*; -ęj (8), -ej (1) *MurzOrt*, -(e)j (87). ną- (20), nąj- (2) *Górndworz*, *PaxLiz*; -ą- (20), -a- (1) *MurzNT*, -(a)- (1).

*Sł stp*, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVII w.*

*Wiele razy, niejednokrotnie, nierzadko; saepe Mącz, Calag, Calep, Cn; crebro, persaepe Mącz, Calep, Cn; saepius, saepiuscule Mącz, Cn; crebriter Calep, Cn; nimium Mącz; assidue, compluries Calep; crebra, crebre, crebrius, frequenter, identidem, iterum atque iterum, iterum et saepius, multoties, pluries, plurimum, saepenumero, saepicule semel atque iterum Cn (1668)* : podobno dziećci małż Ną które więc częŃto bąkałż *BierEz* A4; Mieyłce y częŃto ŃmiąłŃci przydawa. *BierEz* K2; Boć to bårzo częŃto bywa/ Pod łłowy łie fąłż przykrywa. *BierEz* Nv, C3v [2 r.], H3v, H4, I, I3 (31); *OpecŻyw* 5, 13v, 29v, 31, 35v (16); *OpecŻywList* Cv; *OpecŻywPrzedm* C4v; *ForCnR* B, B4v, C3, C3v; *PatKaz I* 2, 11; *PatKaz II* 25v, 28v, 29, 78; *PatKaz III* 109v, 113, 126, 127v, 130v, 137 [2 r.], 143; *Murm* 70; bowyem małż [!] tam ten iakochmy tżęłto powýedali opowýedzýał nam mowýac *HistJóz* C4; *KlerPow* 3; *BartBydg* 106b; *MetrKor* 46/175v; Też białą vrina łubtelna/ á częŃto odchodząca wniemałey iakołci Znamionuie zapalenie nyrek *FalZioł* V 3; A to też lekarzłtwo częŃto o demnie widane ielł y działane/ z pożytkiem zdrowia chorego człłowieka. *FalZioł* V 84; Raki rzeczne częŃto iádane, tuczą człłowieka. *FalZioł* V 89v, \* 5c, I 5d, 7d, 9b, 16c (113); przeto częŃto mawiał to iedno vmiem iż nie [!] nieumiem *BielŻyw* 45, 35, 65, 82, 107, 142 [2 r.], 170; *BielŻywGlab nlb* 8; Też im częŃciey kto ie [włłsy] goli tim grubłze rołłtą. *GlabGad* B; Czemu głłwa częŃto bala. *GlabGad* B3v, B, B3v, B8, C, G5 (11); *MiechGlab* \*4v, 90; *BierRozm* 7, 11, 13, 23; *WróbŻłłt* M8, T8, 67/31, nn7v, pp8; yłżh pan Voyewoda czałtho łłłal donalł profłłhancz. *LibLeg* 11/132; ony theralłz chodzył do Walach y ynny ynnich czałłow thełz za rołkazanym thegołz pana Stharolłthi czełtho chodziwaya. kv Theyny y kv Oczakowv *LibLeg* 11/134v, 10/69, 122v, 11/31v, 164, 173v; *RejPs* 150; a yulch od dawnych czałłow nyebill wpinłku thełko łzyą pozyemy thula a do Thurek Czałłtho yełzdza. *LibMal* 1548/142v, 1543/69, 1544/92, 1545/103v, 1546/123v, 1547/129v, 1553/173, 1554/189; *RejRozpr* B4v, C, H3; *SeklWyzn* 3v, g2; *RejJóz* B3, L4v, O4v; Potim kaplan ma pytacz ielłly vmie boże przykazanie/ przecyw ktoremu naczęŃciey grzelzy *SeklKat* Xv, Fv; *RejKup* d6, g7v, i5v, 14v, m6 (10); *HistAl* F2v; *KromRozm I* Cv, G2; *MurzHist* H, K4; Na czełcięi włpominaią piarze/ ktoré my prołto doctormi wykłładamy *MurzNT* 173v *marg*, 58v, 66, *Mar* 7/3; Yáko łye to [...] yállyne pokázác może/ á zwłalłczá v nas w Polłłce/ gđzye częŃto á máłto nye ná káđdy Syem łtátutá odmyenyáya. *KromRozm II* bv; *KromRozm III* B4v, P, Pv; *Diar* 27, 76; *DiarDop* 114; *BielKom* A2v, A4v, D, D6v; *GliczKsiąż* C2v, D3v, G2, I4, L2v [3 r.], M7 (14); *LubPs* I3, O, Xv, bb5v, ggv; Blilłzłzy ielł znák gdy mowią/ ten był wielkim á wiecznym nieprzyiacielem zábitego/ częŃto go zábić groził/ częŃto mu odpowýadał. *GroicPorz* hh3v, C2v, b4, e, ev, ł4 (11); Małż tełz tżęłto ná ony łłowá włpominác *KrowObr* 149, 13, 63v, 178, 202v; O nęđznelłz to nalłienie człłowieczego rodu/ Toć częŃto mårnie tonie/ częŃto chybia

brodu. *RejWiz* 28v, 1v, 23, 27v, 31v, 34 (24); *Leop* 4.*Reg* 21/13, 4.*Esdr* 4/26, *Tob* 5/8, *Ps* 128/2, 1.*Mach* 11 arg, *Philipp* 3/18; Wielką moc takich przykładów w Historiach mamy/ Y łami tego ná oko częŝto doznawamy. *KochZuz* A2, A2v, A5; Bowiem ci trzey poŝpołu/ iedno práwá máią/ Ze nalepŝze kiedy ie naczęŝciey bijáią. Orzech Włofki á Olieł/ y trzecia niewiáftá *RejFig* Cc7, Cc5v, Ee2, Ee2v, Ee3v; Myłz wieŝna/ á miła dworaczkó/ Częŝtoż takie przeŝtráchy/ miewaŝ nieboraczkó. Tá rzekłá/ bárzo częŝto *RejZwierz* 120v; PAttrz gdy w ten gárniec názbýt/ częŝto dolewáią/ Y potráwy lie pŝuią/ y nie rychłó wráią *RejZwierz* 139, A5v, 18v, 19, 25v, 50v (19); To ieŝt/ máią cię częŝtho w wŝciech częŝto cię wŝpomináią. *BibRadz* I 388d marg, I 2c marg, 3a marg, 68c marg, 196a marg, 2.*Esdr* 6/17 (16); *OrzRozm* H2v; WAláłka ziemiá z dawná rozmáithy narod w łobie miáłá/ á częŝto odmienny *BielKron* 275v, 45v, 51v, 59v, 71v, 100v (54); *GrzegRóżn* C2v, O2; Alexander ktory był dla iego zacnych ŝpraw nazwan Wielkim/ tego tak mowá częŝto iako vczynkami częŝciey dokazował. *KwiatKsiąŝ* Mv, B4, L, N3; Audiui saepius, a maioribus natu, Częŝtom o tym od ŝwych ŝtárfŝich ŝtychał. *Mącz* 19d; Praecepto, frequentativum, Częŝto roŝkázuje. *Mącz* 36d; Caso, frequenter cado [...] Czeŝto padam/ Padam bez przeŝtánku *Mącz* 40a; Colere aliquem absentem memoria, Wŝpomináć częŝto na kogo. *Mącz* 59d; Dictitare in sermonibus. Rozmáwiáć s łobá wŝpołek/ á częŝto ná pámięć przywodzić. *Mącz* 86c; Fluitat mihi sanguis, Rádá mi krew czeŝto cieka. *Mącz* 131c; Subiecto, frequentativum, Częŝto podrzucam. *Mącz* 163a; Saepe ad nostras aures permanat, Częŝto to przed nas przichodzi/ częŝto o tym ŝłyŝzimy. *Mącz* 208b; Saepiusculae I tedy y owedy nie owŝzeki częŝto/ nie bárzo teŝ rzadko. *Mącz* 364a, 31b [2 r.], 45d, 46a, 68b, 72b (30); *Prot* A2 [2 r.], B2, B4 [2 r.], D4v; Przecŝ Ociec częŝto zowie lie Bog. *SarnUzn* F6v marg, B6, G4, H; á tę iuchę niechay chory piie częŝto *SienLek* 105, 3, 5v, 10, 13, 17v (53); *LeovPrzep* E2; iż kazał ten dwurogacŝ [...] áby łobie oŝywili obraz oney pirwŝzey beŝtiey ktora byłá iuz iákoby vmárła. Abowiem częŝto tá beŝtiá obumieráłá *RejAp* 113, BB3v, BB7, 7, 86, 125v, 134v, 168; bo oicŝyŝná częŝciey lie rozumie to/ co gruntu komu ociec iego zoŝtáwił *GórnDworz* F6v; przychodzi mi tho częŝtho ná myŝl/ iżby lepiej nie wŝáć nikomu ná ŝwiecie *GórnDworz* Mv, Bv, B2v, B8v, H2v, I6 (21); *GrzepGeom* B4, N; Y miáł krol przy pałacu ŝwym ieden ogrod w ktorym lie częŝto przechadzał *HistRzym* 102v, 4v, 40v, 88; *RejPos* 5v, 150, 209, 244, 244v (10); *RejPosWiecz*<sup>3</sup> 97; *BialKat* 116 [2 r.], 121, 231v; Cęŝto lie Herczykowie/ o tę ziemię kuŝá *BielSat* G3, C2, C2v, D, Dv [2 r.], D4v (12); *Grzegŝm* 16, 34, 59, 62, 64; *HistLan* B4, C4v; *KuczbKat* 10, 20, 30, 60, 105 (31); Bo to widzimy y w konioch y w inych ŝwirzętoch iż im ie naczęŝciey cwićzá á wypráwuią/ tym teŝ naołobnieyŝze bywáią. *RejZwierc* 15, A3v, 15, 16, 17v, 43 (27); *BielSpr* c, 8v, 13v, 51, 63, 66, 67; *KochMon* 27; *WujJud* 30v, 40v, 47v, 80v, 187 (8); Wízákŝe przedię ci obádwa Prorocy/ iáko y wŝyŝcy ini bárzo częŝto wzmiankę czynią Doktorow álbo náuczycielow koŝcielnych *RejPosRozpr* ev, b3; *RejPosWstaw* 22 marg; *BudBib* I 219, 2.*Esdr* 6/17, *Prov* 20/6, *Ez* 21/28, *Eccli* 30/1; *MycPrz* I C4v; *Strum* Fv, H3; *WierKróc* A3v; *BudNT przedm* b4, b4v, *Matth* 17/15 [14] [2 r.], *Mar* 5/4, *Luc* 5/33 (13); *StryjWjaz* Av, A3; iáko lie to częŝto/ álŝ do obrzydzenia powtáráć muŝi *CzechRozm* 58; y tákŝe go ná potym ŝpráwiedliwym dŝiála. Iáko lie to częŝto miedzy ludŝmi náyduie. *CzechRozm* 219, 1, 1v, 4, 7 [2 r.], 28 (45); Wŝdy częŝto od tych paniát bieráią po głowie. *PapPan* E3v, ktv, R3v, T2, Y2v, Z4v (10); á iż nam przydzie z nich Pánu Bogu liczbę dáć wdzień przyŝłego ŝądu iego/ tedy niemoŝe być ŝebychmy lie wielce ŝtráchác niemieli/ y o tym częŝto pomysłác nie

mufileli/ iákobyfmy wždy przed Sędzią onym [...] bez kaźni wynić mogli. *KarnNap ktv*, A3, C3 [4 r.], Dv, F3; ponieważ (iákom pirwey powiedział/ y niżej częšto o tym zmiánká będzie) ízkodliwze íeft zepłowánie dobrych obyczáíow/ niźli złe o rzeczách mnímánie *ModrzBaz* 12, 9, 12, 12v, [16], 21 (29); zgołá fię znimi Pátryárchowie Cárogroccy z posłufzeństwá Rzymkíego kościołá wyłamáli. ácz fię zás częšto wracáli. *SkarJedn* 191, 114, 154, 171, 204, 219 (10); Bywa též to częšto/ że ci co wychodzą z wánny/ íefli íye íłábfzemi czuią/ chłodną wodą obléwác íye kažą *Oczko* 28v, 13, 16v, 19, 23, 25v; *Calag* 371a; Gdzie częšto te słowá miánuie/ vkázuiąc na Sákráment *SkarŻyw* 91, A4, 15, 35, 46, 50 (71); *MWilkHist* C3v; y do Polkích kráin częšto naieždzał z Belzá *StryjKron* 447, A6, 16 [2 r.], 150, 160, 175 (13); *CzechEp* \*2, \*2v, 5, 8, 19 (42); *CzechEpPORz* \*4, \*4v, \*\*2v, \*\*3; Ná co též częšto/ y doštátecznie/ brácia niektorzy náłzy odpowíedáli *NiemObr* 92, 19, 22, 26, 42, 52 (22); Grá též częšćíeý z vtrátá/ niź z zyłkiem przychodźi. *KochFr* 57, 21, 59, 64, 72; *KlonŻal* C2; *KochSz* A2v, C2; *ReszPrz* 51, 103, 110; *ReszList* 164, 172; *WerGośc* 241, 250 [2 r.], 261; *WerKaz* 276, 298; *WisznTr* 3, 16, 17, 27, 32, 33 [2 r.]; *BielSen* 5, 14; *BielSjem* 9, 23 [2 r.], 30, 39; Do Szynkownégo domku częštochmy chadzáli *PudłFr* 8, 13, 20, 30, 32, 41 (10); *ArtKanc* B19v, C16v, F4, I10v, Kv, M16v, R17v; *BielRozm* 4, 6, 18, 19, 24 (8); *GórnRozm* C4, D2, D4v, M3; *KochWr* 32; *ZawJeft* 9, 12, 14, 16, 18 (9); *ActReg* 86, 87, 139, 155, 170; Adito – Czešto nadchodze. *Calep* 23a, 146a, 197a, 211a, 239b (17); y kráwcom nići trzebá/ bo ten rzemieślník częšto w domu rabia. *GostGosp* 128; Pan gdzie miełzkiwa częšto/ tám piecow y kominow wiele bywa *GostGosp* 152, 6, 62, 74; *Phil* K, P3, Q3; A częšto mi žal tego/ że świát oko widźi *GrabowSet* Ov, B4v, D4, Fv, F3v, G3 (14); Wié o tym [cesarz turecki] że przodkowie wálzy/ dźiádá íego Amuratá/ częšto z Węgierkíeý źiemie płořzáli *OrzJan* 6, 8, 14, 16 [3 r.], 25, 51 (24); *LatHar* +3v, +5v, +8, 3, 22 (82); *KořakCath* A4v; *KořakSzczęśl* Cv; Dufzá, wedle ípořobu íeżyká Żydowłkíego miáłto zdrowia ábo żywotá, częšto fię w piśmie kładzie. *WujNT* 7 marg, 8, 20, 26, 27, *Matth* 9/14 (49); *WysKaz* 46; Roki Ziemiłkíeý/ nie częšćíeý/ íedno raz w Mieśiác w káždym Powiećie máiá bydź íáđzoné. *SarnStat* 716, 81, 162, 421, 482, 717 (13); *WitosłLut* A3v; *GrabPospR* L; *KlonKr* A3v, A4, B4; *KmitaSpit* A2, B3v; *PowodPr* 7, 37, 45, 64, 68; y przetož P. IEZVS w kościele naczešćíeý/ y drugdy co dźieñ náuczál. *SkarKaz* 455b, 1b, 45a, 82a, 83b, 207b (17); *VotSzl* E4v; *CiekPotr* B4v, 30, 87; Czemu dofyć vežynił on máž iáko wiemy/ O czym w rozných Chroyníkách to Więc częšto ćczemy. *CzahTr* F3v; Bo ízáblá dobreý íławy z młodości nábywam/ Y częšći íá niź piorem nád wierłzámí kiwam. *CzahTr* K3, C2, C3, [D]v, E3v, H, L2v, L3v; *GostCast* 6, 23, 35, 37, 45, 47; *PaxLiz* E4v; *SkarKazSej* 667b, 687a, 694a, 697b, 707a; Lecž trzebá íkromnie: Bowiem rzecz íkwápliwa Czešto ízkodliwa. *KlonFlis* E, B, C2, C2v, D2v, D3v (9); *SkorWinsz* A3; *SapEpit* Bv; Do złođzieýłkích reieřtrow częšto ich więc piřzá: Y częšto dla złých dźieći vřágánie ílyřzá. *KlonWor* 38, *ded* \*\*2, \*\*3, s. 8, 27, 36 (19); Domá á nie w gośćinie częšćíeý ty mařz íiedźieć. *ZbylPrzyg* B2v, A3v, B3, B4, B4v.

*Z czasownikiem dokonanym lub imiesłowem dokonanym (103)*: Czešto íwary rowni zgodzą/ Ktore wielcy z íobą płodzą *BierEz* L4v; y též tráđ ípáđza z licza gdi częšto namažeřz tym lekarřtwem. *FalZioł* I 100b, V 25v; *LibLeg* 10/123; Potyfar y z íwá panią czo též myřlá íobie ía wierzę íž íie y ten częšto w łep zaskrobie *RejJóz* L4v; *MurzNT* 91; A wílyřtek lířt on gođziłoby íye złotem nápiřác/ á częšto przeczytác y wpámyęc brác *KromRozm* III F5; *BielKom* E4v; *KrowObr* 65v; A cžářem též

odnieście częŝto ná łbie guzy *RejWiz* 74v, 75; Tákże też do żołądká/ kiedy częŝto leiefz/ Wierz mi częŝciey zákwokalfz/ niżli fie roŝmieiefz. *RejZwierz* 139; *BibRadz* I 2v; Kryŝtus Pan częŝto pokazał. *GrzegRóżn* E3, G; Restito, frequentativum, Poŝtáwác/ záŝtánowić fie częŝto w dródze. *Mącz* 419d; Quoties ibis, toties magis placebit. Ym częŝciey poydziefz tym fie bárziefz będzie podobáło. *Mącz* 460a; *SienLek* 135v, 161v, 167v, 177v, 179, V2v; *LeovPrzep* A4v; Iużechmy fie częŝto náŝtucháli iz piŝmo wŝędy zowie morzem ten nikiżemny/ burzliwy [...] ŝwiát. *RejAp* 129; *GórnDworz* G6, L5v; *RejPos* 67; Acz s płáčzem łzami częŝto oblał ŝtuczkę chleba *HistLan* Bv; częŝto fie temu przypátrzyć możeŝz/ iáka to ieŝt ŝroga pomŝtá kogo iá Pan Bog pokaráć będzie raczył. *RejZwierc* 35; Y ŝzátá kto iá naczęŝciey vbłóci á zázwdy iá záŝię wyciera *RejZwierc* 156v, 143 [2 r.], 173v, 182; *CzechRozm* 217v, 230; *PaprPan* I; lámá to rzecz częŝto iuż iáŝnie okazała. *ModrzBaz* 97, 6, 18v; *Oczko* 25; *KochPs* 46, 47; *SkarŻyw* 131; Częŝciey dyabła ŝpomniá przez dzień. Niż Páná Bogá przez tydzień. *MWilkHist* F; *StryjKron* 427; *CzechEp* 268; *NiemObr* 106; IMię twé/ páni/ które rad miánuiefz/ Naydzieŝz w mych rymiéich częŝto nápiŝané. *KochFr* 38, 102; *ReszPrz* 6, 7, 51; *WisznTr* 32; bowiem grzech ŝroga karze Pan/ częgo znáki częŝto dał nam. *ArtKanc* S17, R18; *KmitaPsal* A4; *ZawJeft* 29; *GostGospSieb* +2; czemum fie ŝam częŝto przyŝluchał y przypátrzył *KochCzJan* A2v; Częŝto/ człowieká/ y właŝny ŝmyŝł/ zdrádzi *GrabowSet* I4v, I2, O4; iefli Tátárki wŝyŝtek naród y Turecki ŝzábłá wáŝzą częŝto ieŝt vkrócony *OrzJan* 46; á gdyŝ trzećiego dnia zmartwychwŝtał/ ŝwoimeŝ ŝię częŝto vkazał *LatHar* 275; ábyŝ ŝię y ná wefóle ŝwiéťá národzenia Syná Boże<sup>80</sup>/ zbáwiciela twego z pilnoŝciá gotowála: y ná táiemnicę wćielenia iego [...] częŝto w te dni wŝpomniála *LatHar* 393, +5, 27, 202, 204, 237 (12); Ktorem imieniem ŝam Pan Chriŝtus w piŝmie S. częŝto ieŝt názwány. *WujNT* 307, *przedm* 29, s. 72, 193, 366, 408, 2. *Tim* 1/16, s. 780; *SarnStat* 9, 889; *SkarKaz* 638b; Częŝto w drewniáney ŝieci y w dziuráwym płócie V więźnie więc nieborak/ y bywa w kłopocie. *KlonWor* 38. Cf »częŝto doŝwiadczony«.

W połączeniu dwóch form gramatycznych, słowotwórczych lub synonimicznych tego samego czasownika (8): *WróbŻoŝt* kk6; Ale iz ŝye ná tym oboygú ludźye omylić mogą/ y częŝto/ yákoŝ ŝlyŝfal/ omyláyá *KromRozm III* C2v; oto ŝlyŝyŝz á częŝto ŝlyŝyŝz iz káždy wierny Pánŝki ieŝt krolem y káplánem ŝwiéťym *RejAp* 169; O których/ iákochmy s pewnego piŝmá ŝlyŝzeli/ y częŝto ŝlychamy/ iz zádney ięzyk wymowić/ áni zádney piŝmo nigdy wypifác nie może. *RejPos* 342v; ták iáko iá [ŝwiátłoŝć] oczy náŝze częŝto widáią/ y przypátrowác fie mogą. *RejPos* 337v, 60v; *Grzegŝm* 47; *StryjKron* 71.

W przeciwstawieniach: »częŝto... podczas« (1): Iáko czynili częŝto Aniołowie: czynili pod czás y Prorocy *CzechEp* 212.

»częŝto... rzadko« (4): *GlabGad* E7v; Y kiedy kto nie grzezy/ Hánno/ odpowíada/ Częŝto wzdycha/ á rzadko kiedy ŝię roŝmieiefz/ Tedy niewiefz/ że prze cię moje ŝerce mdleie. *KochFr* 7; *GrabowSet* O4v; Iedno tu nieŝczęŝliwy ŝwiát/ iáko y wŝzędzie błádzi/ gdyż o cudzey ŝmierci rychley y częŝciey/ ále o ŝwoiefy rzadko y bárzo krotko myŝli. *WysKaz* 46.

W charakterystycznych połączeniach: *barzo częŝto* (27), *nazbyt*; *częŝto bolać* (2), *bić* (4), *biec*, *biegać* (3), *bieżeć*, *bijać*, *brać (się)* (8), *być* (11), *bywac* (56), *chadzac* (5), *chcieć (się)* (6), *chodzić* (15), *chodziwac*, *ciekać* (2), *ci(e)rpiefć* (9), *czynić* (25), *czyŝć*, *czytać* (7), *ćcić (= czytać)*, *dać*, *dany*, *dawac* (11), *dawany*, *dobywac* (2), *dochodzić* (6), *dokazowac* (3), *doŝwiadczac* (3), *doznac*, *doznawac*, *dziać*

się (2), działać (3), gadać (2), ginąć (3), gniewać (się) (5), grzeszyć (3), iść (4), jadać (7), jadany, jedzący, jedz(i)ony (4), jeść (7), jeździć, karać (5), karany, kłaść (się) (6), maczać (2), maczany (2), mawiać (10), mianować (się) (6), mianowany (3), miany, mieć (10), mienić (się)(4), mieszkać (3), mieszkawać, miewać (się) (17), modlić się (8), mówić (24), myć (się) (6), myjać, myślić (6), myty, nadchodzić, (na-, ob- prze-, przy-, w-, wy-)jeździć (11), najdować się (4), namawiać (2), namazać, namieniony, naparzać (3), napijać się (4), napominać (4), narzekać (5), narzekający, nasłuchać się (3), nauczać (5), nawiedzać (13), nazwany, nazywać (6), obaczać, obiecować (2), obrazić, obrażać (5), obrażony, obracać (się) (5), obrocić się (1), obsyłać (2), odchodzić, odchodzący, oddawać, odmieniać (się) (19), odmienny (2), odnawiać (5), odnawiany, odpoczywać (2), odpowiadać (2), odpuszczać (2), odradzać się, odrywać (się) (4), odrzucać (2), ofiarować (4), ogalać, oglądać (się) (6), okazać, okazować się (4), okazywać, omylać (się) (3), omywać (się) (4), opatrować, opatrzać, oświadczać (się) (5), padać (6), parzyć się (3), patrzeć (patrzyć) (7), pić (11), pisać (7), pity (3), płakać (5), płokać (2), płokany, płoszyć (2), podejmować, podjąć (2), podnosić (się) (5), poglądać (6), pojeść, pojsć, pokazać, pokazować (się) (6), pokuszać się (2), pomazować (3), pomazowany (2), pomysłać, porażać (2), posłać, posyłać (4), pościć (8), potykać (się) (8), powiadać (powiedzieć) (10), powtarzać (się) (26), powtarzany (2), powtorzony, pożywać (27), pożywany (5), prosić (7), proszony, przebijając, przebywać (6), przechadzać się, przechodzić się, przeciągać się (2), przeczytać, przeczytany, przekładać się (2), przemieniać (się) (2), przemieszkać, przenaszać, przepaszcząć, przepowiedzieć, przepuszczać (4), przestawać, przesuszając (się) (2), przesyłać (2), przetaczać, przechadzać, przydzić (15), przyczyniać, przyczytać (3), przydany, przydawać, przyjmować (3), przykładać (4), przymawiać, przynosić (2), przypadać (5), przypatrować (się) (przypatrywać się) (4), przypatrzeć się (3), przypisywać (się) (3), przypominać (się) (15), przypomniany (2), przysięgać (2), przysięgający, przysłuchać się, przystępować (2), przywozić (się)(8), przyzywać, przyzywany, psuć się (2), puszczać (8), pytać (3), rabiać, rozchodzić się, rozczytać, rozmawiać (6), rozmyślać (9), rozmyślający się, ruchać, ruszać (się) (4), rzygać (3), schadzać się, siadać (4), siedzieć (5), słać (6) słuchać (7), służyć (2), słyhać (14), słyszeć (8), spomnieć, spowiadać się (spowiedzieć się) (5), spowiadający się (2), staczać, szkodzić (4), śpiewać (5), uchodzić, uchramować, ukazać się (2), ukazować się (6), ukazujący się (2), umawiać (się) (3), umiatać (3), umywać (2), upadać (8), upijać się, upominać (8), upominany, uschnąć (2), uskarżać się (4), usłyszeć, używać (34), używający, używany, wbiegać, wchodzić, wdać się, wdawać się, wędrować (2), widać (15), widany, widzieć (5), wieczerać (2), wieść (3), wodzić (2), wołać (5), woniać (5), wpadać (3), wracać (się) (10), (w)spominać (31), wybierać, wychodzić, wyganiać (3), wymywać, wynosić się (2), wypasać, wypuszczać, wysławiać (3), wywiadować się, wywracać (2), wyznawać (2), wyzywać, wzbierać, wzdejmuwać się (2), wzdychać (4), wzmagać, wznosić (2), wzywać (3), wzywany, zablądzić, zadawać, zadzierać (2), zakrapiać (2), zalecać (się) (5), zaniedbawać, zasiadać, zaskrobać się, zastać, zastawać, zbywać, zgadzać się (2), zgodzić, zmawiać się, znaczyć (2), znaczon, zmać (2), znajdować się (2), znamionować (2), znoić się (2), zwać (się) (6), zwodzić (2), zwyciężać (2), żądać (2).

*Przysłowia:* Często bąran maćci wodę *RejRozpr* D4.

Bo to nieftała pani [fortuna] z przyrodzenia/ Często więc rádą [prawy] fwe odmienia. *KochPieś* 35.

Nie fą takie rękawy iako kozuch cały. Często pod białym czepcem bywa mol niemały. *March*<sup>1</sup> A3v.

*Frazy*: »często się przydawa (a. przydaje)« [szyk zmienny] (4): a wślakoż wždy częšto lie ijm przydawało iż ijm chleba niedoftawało. *OpecŻyw* 29; *ModrzBaz* 94; Przydawa fię częšto/ że źli mężowie żony łwe opuźcząią *ReszHoz* 130; *PaxLiz* B3v.

»często się przygadza« [szyk zmienny] (15): *MiechGlab* 70; yakos łye tho częšto przigadza kto wślaffiechtwie mieřzka ysz smalich wielkie rzeczi powřtawayą *LibLeg* 10/66; *KromRozm III* Q3v; *BielKron* 265v; *KwiatKsiąż* Mv; *Saepe incidit*, Czešto lie to przigadza. *Mącz* 29b, 128b, 215b, 510c; *SienLek* 19, 20; *WujJud* 128; *Oczko* 39v; *KochPhaen* 21; *WujNT* 595.

»często się (przy)trafia (a. trafiaje, a. trefuje, a. trefia)« [szyk zmienny] (27): A wřzakolřz trafiaie lie częšto iř po porodzeniu zořtaie ta błonka w żywocie *FalZioł* V 25; *MurzOrt* B [2 r.]; *BielKom* F7v; *BielKron* 99, 233v; Wiem teř iednę pânia/ kthora iř ma piękną rękę/ bårzo lie iey tho częšto trefia/ że ią vkązuie *GórnDworz* N5v; *KuczbKat* 110, 235; Abowiem częšto to więc miedzy łobą mawiamy/ gdy miedzy pořtronnemi á okolicznemi narody czo nietrefnego łychamy/ iákořz lie z łálki Bořey tego częšto trefuie/ tedy lie tym bårzo brzydizimy *RejZwierc* 267; Czešto fię im tego bårzo tráfia y wprzekłádaniu kłiąg łtárego przymierza *BudBib* c2v; Bo częšto řię to trafia [fit enim fere]/ iř co kto raz nierozmyřlnie wyrzeczę/ tego nápotem vpornie broni. *ModrzBaz* 26v, 19, 25, 34v; *StryjKron* A6, 71; *WisznTr* 30; bo lie to częšto przytrafia/ co lie iednemi tacřkami źiemie zápráwić moře/ tego potym kilká wři nie zápráwi *GostGosp* 60; *KochAp* 8; *LatHar* 130; *WujNT przedm* 17; *JanNKarKoch* F2v; *SarnStat* 46, 47, 1165; *SkarKaz* 278b.

*Wyrażenia*: »często częstokroć« = *bardzo często* (2): ktorą oni ná woynach y potykánium [...] częšto częřtokroć [saepe saepiusque *JanStat* 5] dla obrony nářzęy y królestwá tego dźierząc ná łobie/ nieprzyacięłłkię naiázdy podięli *SarnStat* 9, 889.

»często dořwiadczony, dořnany« [szyk 13 : 2] (14 : 1): abowiem iefth to rzecz czešto dořnana iř krew zařtanawia *FalZioł* I 130c; Teř rzecz częšto dořwiadcżona: gdy będą kielko krop żolci wołowey w vcho wpuřczżone/ piřzczenie w vřzu oddala. *FalZioł* V 79v; Ktemu teř mařz niepořpolite a częšto dořwiadcżone lekarřřtvo *FalZioł* Y 80, I 32d, III 10c, V 79, 79v, 82v (13); Viego theř grobu mienią być znaki y cuda dořwiadcżone częšto. *BielKron* 396v; *LatHar* 647.

»jak(o) często« (14): á iáko częšto pirwřzy z zyřku brał 5. zło. tako częšto wtori brał 6. zło á yle razow wthori brał 7. zło. tyle razow trzeći brał 9. zło. *KłosAlg* G4v; A gdy kářzel łuchy/ łmař Cebulę z máłłem á iedz/ á wodkę Sántową piy/ iáko częšto chceřz *SienLek* 83v; Albo glineę białą/ á mąkę z wodą zmieřzay/ przykładay iáko iáko [!] częšto vřchnie *SienLek* 135v; á vczyn mu thego pokilá kroć/ iáko częšto w boćiech vbędźie. *SienLek* 177v, 85, 88, 107, 167v, 179; Bo ten obyczay liczenia ich/ áczkolwiek iefř przyięty/ wřzákře iáko częšto [quam saepe] łřzkodliwy bywa/ łácno řię to pokázác moře. *ModrzBaz* 29v, 53v, 129v; *Quoties – Iak częšto. Calep* 891b; *LatHar* 7.

»tak(o) często« [szyk 64 : 1] (65): *BierEz* Pv, P2v, Sv; *OpecŻyw* 28; Przeto teř białym głowam nie tak częšto cieka krew z nořa *GlabGad* B; *KłosAlg* G4v; że by pan Chriřtns [!] mřwiał/ częšto cirpieć y v mierać by go mieli tak częšto ofiarować. *SeklWyzn* g2; *RejJóz* P7; *RejKup* y4v; *MurzHist* O; *KromRozm II* a3v; *LubPs* A3, Q2v; *GroicPorz* mm; *KrowObr* 202v; *RejFig* Cc7; *RejZwierz* 75; *BielKron* 232, 249; *GrzegRóżn* I; An ego toties de eadem re audiam, Yzali ták częšto o tym będą łłuchał. *Mącz* 19d; *Toties*, Tyle kroć/ ták częšto. *Mącz* 460a, 466a; *RejAp* 140v; *GórnDworz* L5v, M8, Z3v;

*HistRzym* 82; *RejPos* 60v, 70v; *RejZwierc* 173v, 176v; Gdzie tak częŝto piŝmo przypomina ofiárować zá grzech/ ofiáry zá grzech. *WujJud* 233, 104v; *MycPrz* I [A3]v; czemu tak śmieie y tak częŝto: tego iedynego Bogá wŝzechmogácego/ názywałz nie tylko Oyem ále teŝ y Bogiem Paná Iezufowym? *CzechRozm* 10, 17, 170v; *ModrzBaz* 30; *SkarJedn* 261; *Oczko* 15v; *SkarŹyw* 570; *CzechEp* 255, 267; To dla tego tak częŝto powtarzam/ ábych wŝytkie proŝtaczki [...] ná drogę náprowadzić mogł *NiemObr* 98, 65; IEŝli niegrzélzyŝ/ iáko mi powiádaŝ/ Czego fię/ miá/ tak częŝto ŝpowiádaŝ? *KochFr* 12; *ArtKanc* R18; *GórnRozm* G2; *ActReg* 115; *KochFrag* 47; Dŝiękuię tobie/ żeŝ niezliczone á bárzo cięŝkie grzechy moię/ przez ktorem tak częŝto piekielne męki záŝlużył/ tak miłóŝciwie odpuŝcić raczył. *LatHar* 27, 143, 151, 202, 234, 259, 393, 513; *WujNT* 99, 227; *SkarKaz* 3a, 41b; *VotSzl* B3v, E2v.

*Szeregi*: »częŝto a częŝto« (7): *LubPs* aa4; Coeno [...] Wieczerzam inde, coenito, frequentativum, Częŝto á częŝto wieczerzam. *Mącz* 59a, 73d; *RejPos* 333v; Bo nigdy fáłŝywe być niemoga/ á náŝz zmysł częŝto á częŝto fię myli. *SkarŹyw* 91; *GrabowSet* A2v; *SarnStat* 1003.

»częŝto i dŝugo« [szyk 3 : 1] (4): *MurzHist* O; Młodziuchny w koŝciele rad częŝto y dŝugo ná modlitwie [...] przebywał *SkarŹyw* 411, 570; *WysKaz* 8.

»częŝto, (a, i) gęŝto« [szyk 30 : 3] (33): *SeklKat* M4v; áby Rzymyánye mocnyey wyerzyli náuce yego/ ktorey iz częŝto á gęŝto od Pyotrá S. ŝlucháli *KromRozm II* dv; *GliczKsiąŝ* C4v, H6, N3; Czemuŝ my y licermiernicy częŝto [frequenter] á gęŝto poŝcimy *Leop Matth* 9/14; *BielKron* 308; Adito, frequentativum, Czeŝto á gęŝto kogo náwiedzam. *Mącz* 104c; Persaepe, Bárzo częŝto á gęŝto. *Mącz* 364a, 45d, 67c, 86c, 96c, 136c (16); *RejZwierc* 143; *ZapMaz II G* 61/78v; *SkarJedn* 22; *CzechEp* 301; *ReszPrz* 6, 51; Compluries – Częŝto, gęŝto. *Calep* 228a; *LatHar* 3; *JanNKar* A2v; *SkarKaz* 454a.

»częŝto i mocno« (1): Nie dziw iz Szátan y częŝto y mocno kuŝi Chrzeŝcójány *WujNT* 208.

»nie raz, ale częŝto« (1): á nigdy wolnie o Bogu mowié nieprzeŝtawał: y nie raz/ ale częŝto wielkim fię obrońcá wiáry być pokázował. *SkarŹyw* 328.

»częŝto a obficie« (1): Częŝto á obficie. *BibRadz II* 143c marg.

»częŝto a (i) pilnie (a. pilno, a. z pilnoŝciá)« [szyk 5 : 2] (7): *OpecŹyw* 1; *MurzHist* G; *RejAp* AA6; *CzechRozm* A7v; A co fię mnie zoŝobná dotycze M. P. y tego ku czemuŝ mię W. M. częŝto y pilnie nápominał: tedy y o tym tak tę krotká W. M. ŝpráwę dáię. *CzechEpPORz* \*\*2v; *WysKaz* 46; *SkarKaz* 687a.

»pospolicie i częŝto« (1): czyŝcowá [kaŝń] od oczyŝcienia názywamy: iz poŝpolicie y częŝto w ogniu/ y przez ogień bywa. *LatHar* 285.

»prędko i (a) częŝto« (3): Ale yz czas pretko a czesto sye mieny a od nas prze dalekocz mieŝcza kv tim pretkym odmiennosciam rzeczi rada. zadna ystha. a potrzebna wczas bicz przyniesyona niemoze *LibLeg* 11/41; *LatHar* 259, 603.

»częŝto, (a, jedno) po trosze (a. po troszce)« [szyk 11 : 7] (18): dayŝe to pić temu kto częŝto á po troŝze puŝzcza wodę. *FalZioł* I 16a, ++3f, I 16a, 29b, 63c, 90d (16); *GlabGad* E7v; Poŝtepuyŝe iuŝ dálę y z wagá kędyć potrzebá/ A wracayŝe częŝto po troŝze ielić ówi nie mylá co Synwagę ná Noŝách trzymáię. *Strum* B4.

»ustawicznie, często« (2): aby od W. K. M. przodkiem łamego/ y od ludzi narodow Krześciánfkich [...] vřtawicznie częřto iáko řpráwá Boža/ zá kthorá wřzytko ná řwiećie należy/ byłá przeczytána *BibRadz* I \*2v; *Assidue* – Vřtawicznie, zęřto [!]. *Calep* 105b.

»częřto i wielekroć« (3): Iakom ya novego vygonv nyevczynyl [...] a nym pasl bydla swego wzycie wepsenycky nyezáthey [...] czasřto y vyele krocž na częřci yego gwałtem *ZapWar* 1520 nr 2166, 1505 nr 2003, 1529 nr 2352.

»wiele, (a, albo, i) częřto« [*श्यक 12 : 7*] (19): Też Galienus mowi [...] o grzibiech: iřz łá godne ku iedzeniu, iedno ktho gych wiele a częřtho iada mnoży w łobie źłá krew *FalZioł* I 56c, I 71a, 155d, III 19b; *GlabGad* C6, K3v, L6; *Leop* 1.*Mach* 5/21; *SienLek* 4, 56; *KuczbKat* 420; Iuż niethrefnych przymowek od niego ledá ocz řnádnie řie nářłuchářz [...] s ktrych ácz řie bácžny do częřtu pořmiać może/ ále kiedy częřto wiele a częřto/ tedy řie y namędrřzemu vprzykrzy. *RejZwierc* 62, 98v; *CzechRozm* 1 v; A Poniewaź wřzytká moc woyny należy wpieniádzách/ przeto powiem nieco iáko iych dořtáwác: o czym częřto y wiele [*saepe et multum*] wřzytcy řtanowie Koronni ná Seymiech rozmawiałi. *ModrzBaz* 119; *SkarJedn* 179; *CzechEp* 95, 268; *LatHar* 257.

»zawždy a (abo) częřto« (2): ten proch mieřzay z czyřlym řzymowaným miodem á pieprzu wřyp/ tegoź záwždy á częřto pożyway *SienLek* 88v; *LatHar* 204.

[*W słownikach łacińsko-polskich (Mącz, Calep) łacińskie frekwentatiwa tłumaczone są bardzo często przez polski czasownik + często*].

Cf CZĘSTOKROĆ, NIECZĘSTO